



Pohjanmaan hyvinvointialueen alueellinen opiskeluhuolto- suunnitelma

Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma 2026–2029

Aluehallitus 17.11.2025, § 217, päivitetty 1.6.2026 § 129
Aluevaltuusto 1.12.2025, § 76, päivitetty 8.6.2026 § 48





Johdanto

Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma, joka käsittää esiopetuksen, perusopetuksen sekä opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvien toisen asteen opiskelijoiden oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut. Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta vastaa Kela ja palvelun järjestää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö.

Koulutuksen järjestäjien on puolestaan laadittava opiskeluhooltosuunnitelma opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman tulee perustua koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin.

Opiskeluhooltosuunnitelma tulee liittää alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Pohjanmaalla alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältyy alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan, joka puolestaan on osa hyvinvointialueen palvelustrategiaa.

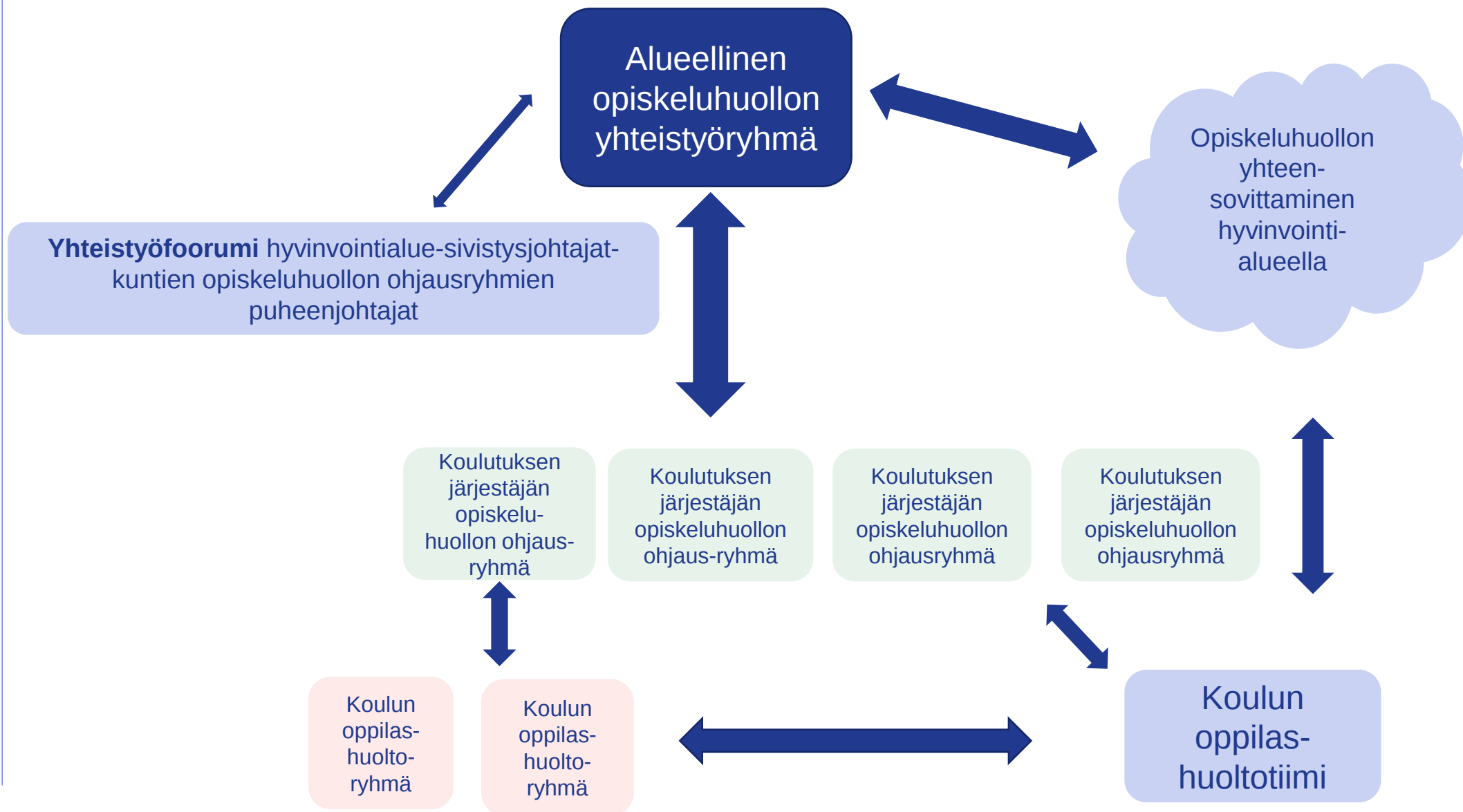
Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää seuraava

- opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet
- suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi
- hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhooltopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet
- suunnitelma opiskeluhooltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta
- toimenpiteet alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi
- opiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutuminen opiskeluhooltopalveluissa.





Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon järjestäminen





Keskeiset käsitteet

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa käytetään käsitteitä **opiskeluhuolto** ja **opiskeluhuoltosuunnitelma** myös silloin, kun kyse on perusopetuksen oppilaista. Ruotsiksi lakitekstissä käytetään vastaavasti käsitteitä elevhälsa ja elevhälsoplan myös silloin, kun kyse on toisen asteen opiskelijoille annettavista palveluista ja sosiaalihuoltolain mukaisista kuraattoripalveluista. Tässä tekstissä käytetään myös käsitettä oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelma selventämään sosiaalihuollon roolia suunnitelmassa.

Kirjoitustyön helpottamiseksi tässä suunnitelmassa käytetään käsitettä **koulu** sekä perusopetuksen että toisen asteen osalta. Viitattaessa suoraan lakitekstiin käytetään käsitettä oppilas myös toisen asteen opiskelijoista.

Opiskeluhuolto on Suomen lain oikeudellinen käsite ja kokonaiskäsite, joka käsittää sekä:

- perusopetuslain mukaisen **oppilashuollon**
- lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen **opiskelijahuollon**

Opiskeluhuolto jaetaan:

- **Yhteisölliseen opiskeluhuoltoon** – ehkäisevää työtä, joka koskee koko kouluyhteisöä
- **Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon** – tukea yksittäiselle oppilaalle tai opiskelijalle, esim. psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuolto

Oppilashuolto ja opiskelijahuolto ovat osa opiskeluhuoltoa, koulutusasteesta riippuen.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto määritellään oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 4 §:ssä seuraavasti: toimintakulttuuri ja toimet, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.





Opiskeluhuoltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä.

Opiskeluhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä opiskeluhuoltoa, joka tukee koko kouluyhteisöä. Lisäksi oppilailla ja opiskelijoilla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon.

Opiskeluhuoltoon kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät sekä yksilöön, yhteisöön että yhteistyöhön. Opiskeluhuolto on järjestettävä monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.

Opiskeluhuollon kouluterveydenhoitajien, kuraattorien ja koulupsykologien tulee työskennellä sekä koko kouluyhteisölle suunnatun yhteisöllisen opiskeluhuollon että yksittäisille oppilaille suunnatun yksilökohtaisen opiskeluhuollon parissa. Työ tulee kohdentaa ensisijaisesti yhteisöllisiin, ehkäiseviin ja terveyttä edistäviin toimenpiteisiin.

Palveluja tarjotaan oppilaille/opiskelijoille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut suun terveydenhuoltopalveluja ja erikoistutkimuksia lukuun ottamatta ensisijaisesti oppilaitosten tiloissa ja ne tulee järjestää lakisääteisessä ajassa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi.

Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla, tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa. Koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tilojen käytöstä aiheutuvista kustannuksista täyden korvauksen hyvinvointialueelta.

Oppilaille/opiskelijoille ja heidän huoltajilleen tulee tiedottaa saatavilla olevasta oppilas- ja opiskeluhuollosta ja heidät tulee ohjata hakemaan heidän tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja.



Monialainen yhteisöllinen opiskeluhuolto

Yhteisöllisellä opiskeluhooltotyöllä tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. On tunnettua, että hyvän oppimisen perustana on ilmapiiri, jossa oppilas tuntee tulevaisuutensa nähdänsä ja ymmärrettäväksi ja jossa kouluympäristö koetaan turvallisesti ja stimuloivaksi. Tämän opiskeluympäristön tulee olla esteetön kaikille.

Kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien sekä oppilas- ja opiskeluhoaltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Ehkäisevä työ käsittää opintojen sekä fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen terveyden ongelmien riskitekijöiden tunnistamisen ja tukitoimien suunnittelun riskien minimoimiseksi. Terveystiedon edistäminen on suunnattu koko kouluyhteisöön ja sitä suunnitellaan monialaisesti koulun oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmässä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa koulun/oppilaitoksen **oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän** asettamisesta.

Tässä ryhmässä laaditaan koulun yhteisöllisen opiskeluhoaltotyön linjaukset. Ryhmän tulee olla monialainen siten, että siinä on edustettuna oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstöä. Kouluterveydenhoitaja, tarvittaessa lääkäri, kuraattori ja koulupsykologi osallistuvat ryhmän työhön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erityisosaamisellaan. Opiskeluhoaltohenkilöstö voi myös osallistua tiedoillaan opiskelijoiden terveydestä ja hyvinvoinnista yleisellä tasolla. Tunnistamalla riskitekijät koulutasolla voidaan suunnitella tukitoimia näiden riskien minimoimiseksi.

Oppilas- ja opiskelijahuoltohenkilöstön työ tulee kohdentaa ensisijaisesti yhteisöllisiin, ehkäiseviin ja terveyttä edistäviin toimenpiteisiin. Työhön on varattava riittävästi resursseja.

Kuraattorien, koulupsykologien ja kouluterveydenhoitajien tekemään yhteisölliseen opiskeluhoaltotyöhön kuuluu ensisijaisesti:

1. Osallistuminen koulujen opiskeluhoaltoryhmiin. Resurssien tehokkaan käytön kannalta on erittäin tärkeää, että kokouksille on selkeä työjärjestys, jotta opiskelijahuoltohenkilöstön asiantuntemusta voidaan hyödyntää optimaalisesti.
2. Mahdollisuus säännöllisiin konsultaatioihin kouluissa

3. Osallistuminen oppilaitosten terveyttä edistäviin toimiin (esim. opiskelijoiden /koulun tarpeisiin perustuvat teemapäivät, koulutuspäivät, luennot, kiusaamisen vastainen työ)

4. Tuki huoltajille esimerkiksi osallistumalla vanhempainiltoihin

5. Väkivallan torjuntaa koskeva oppitunti hyvinvointialueen yhteisen mallin mukaisesti

6. Tukiryhmät esim. sosiaalisten taitojen harjoitteluun, mielenterveyteen esim. Oma juttu -mallin mukaisesti, stressinhallintaan, jännittämiseen/sosiaalisten tilanteiden pelkoon (ei sairauden hoitoon)

Osana yhteisöllistä opiskeluhoalttoa hyvinvointialue tarjoaa 8-luokkalaisten mielenterveyskasvatusta ns. YAM (Youth Awareness of Mental Health) -konseptin kautta asiasta kiinnostuneille kouluille.

Yhteisölliseen opiskeluhoaltotyöhön suositellun työajan osuus on Pohjanmaalla: kuraattori 15 %, koulupsykologi 15 %, kouluterveydenhoitaja 10 %



Koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön muita muotoja

Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

Jäsenet: Alueelliseen opiskeluhuollon yhteistyöryhmään kuuluu hyvinvointialueen, koulutuksen järjestäjien, huoltajien ja opiskeluhuollon työntekijöiden edustajia. Kaksikielisen hyvinvointialueen alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä on oltava kummankin kansalliskielen edustus.

Lain mukaan yhteistyöryhmän **tehtävänä** on:

- valmistella alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma aluevaltuustolle
- seurata alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista

- käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhuollon yhteistyökysymyksiä
- huolehtia muista sille erikseen annettavista tehtävistä.

Monialainen yksilökohtainen oppilas- ja opiskelijahuolto - Asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmä voidaan koota yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseksi.

Asiantuntijaryhmän kokoonpano on monialainen, mutta määräytyy tapauskohtaisesti yksittäisen opiskelijan tarpeiden perusteella. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi ja opiskelijan läheiset saavat osallistua ryhmän työskentelyyn vain opiskelijan tai hänen huoltajansa kirjallisella suostumuksella.

Asiantuntijaryhmän voi koota opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon edustaja.

Opiskeluhuollon henkilöstöllä on tärkeä rooli monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoitotyössä ja se osallistuu asiantuntijaryhmien kokouksiin aina tarvittaessa.

Asiantuntijaryhmän työskentely dokumentoidaan opiskeluhoitokertomukseen. Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoitokertomuksesta. Opiskeluhuollon henkilöstö dokumentoi osallistumisensa asiantuntijaryhmän kokouksiin asiakas- tai potilasasiakirjaan.

Opiskeluhuollon yleisiä strategisia kysymyksiä ei käsitellä asiantuntijaryhmässä. Hyvinvointialueella on edustus kunnallisissa/alueellisissa opiskeluhuollon ohjausryhmissä ja paikallisissa opiskelijahuoltoryhmissä. Strategisia asioita käsitellään opiskeluhuollon yhteistyöryhmän lisäksi myös Pohjanmaan sivistysjohtajien sekä muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen lasten ja nuorten palvelujen edustajien yhteistyöfoorumilla.

Tärkeintä yhteistyötä on konkreettinen työ, jota tehdään koulujen eri toimijoiden kesken sekä paikallisissa oppilas- ja opiskelijahuoltotiimeissä, joihin kuuluu terveydenhoitajia, kuraattoreita, koulupsykologeja ja lääkäreitä.



Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, lääkäripalveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta/opiskelijaa koskevaa monialaista oppilas- ja opiskelijahuoltoa. Toistuvat terveystarkastukset ja suun terveydenhuollon toistuvat tarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan ja opiskelijan hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy on tärkeää.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto koostuu

- yksittäiselle opiskelijalle annettavista koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluista, lääkäripalveluista, psykologipalveluista, kuraattoripalveluista ja suun terveydenhuollon palveluista
- yksittäiselle oppilaalle/opiskelijalle annettavasta monialaisesta oppilas- ja opiskelijahuollosta (asiantuntijaryhmän työ)

Hyvinvointialueen koulusairaanhoidaja ei ole osa opiskeluhuoltoa, vaan osa kouluihin sijoitettuja perustason mielenterveyspalveluja.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluterveydenhuolto on siihen oikeutetulle opiskelijalle maksutonta lukuun ottamatta 18 vuotta täyttäneiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja.

Yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhuolto perustuu aina oppilaan/opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan/opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti

Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien esi- ja perusopetusta, lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää palvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen toimija tai valtio, ellei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan.



Opiskeluhuollon palvelut



Kouluterveydenhuolto vuosiluokat 1-9

Kouluterveydenhuolto on peruskoululaisille ja heidän perheilleen suunnattu lakisääteinen terveysterveyspalvelu. Toisin kuin koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuolto ei koske esikoulun oppilaita. Esikoululaiset saavat terveydenhoitopalvelunsa lastenneuvolan kautta. Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyy:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen
- pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhoollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Kouluterveydenhuollon painopiste on ehkäisevässä ja terveyttä edistävässä työssä, eikä sairaanhoito yleensä kuulu kouluterveydenhuollon työtehtäviin.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää

Kouluterveydenhoitajien suorittamat koko ikäluokan kattavat **vuosittaiset terveystarkastukset** muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia ja oppimista. **Ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen luokan laajoissa terveystarkastuksissa** selvitetään lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia ja tehdään lääkärintarkastus, johon vanhempia pyydetään osallistumaan. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysterveysneuvonta. Terveystarkastuksista pois jäävien kahdeksaluokkalaisten palvelutarve selvitetään hyvinvointialueen ohjeiden mukaisesti ottamalla yhteys huoltajiin.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Lisäkäynneillä voidaan perehtyä selvittelyä vaativiin asioihin sekä seurata terveys- ja hyvinvointitilannetta, kasvua ja kehitystä tai perheen tilannetta terveystarkastusten välillä.

Hyvinvointialueen on järjestettävä oppilaan tarpeen mukaisesti oppilaalle maksutta tämän terveydentilan toteamista varten seuraavat erikoistutkimukset:

- erikoislääkärin tekemä näön tai kuulon tutkimus ja hänen määräämänsä muut tarvittavat tutkimukset
- lasten- tai nuorisopsykiatriin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi, ja
- psykologin tekemä tutkimus.



Oppilaat, jotka aloittavat koulunkäynnin lukukauden aikana

Maassamuutto (sama tai toinen kunta)

On tärkeää, että kouluterveydenhuoltoon ilmoitetaan kaikista kesken lukukauden aloittavista uusista oppilaista, muussa tapauksessa oppilas kutsutaan seuraavaan suunniteltuun terveystarkastukseen luokkansa kanssa. Tarvittaessa otetaan yhteys aikaisemmin, ja aina, jos lapsi on sijoitettu paikkakunnalle lastensuojelun kautta.

Turvapaikanhakijat / tilapäistä suojelua saavat henkilöt

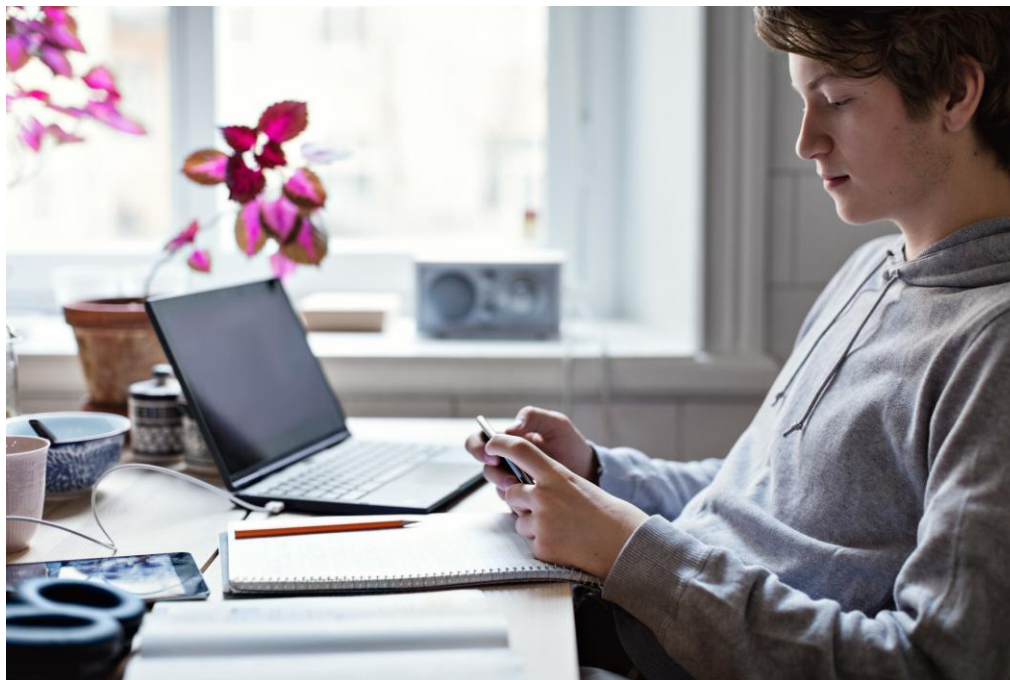
Vastaanottokeskus vastaa terveystarkastuksesta maahan saavuttaessa sekä rokotussuojan tarkastamisesta. Sieltä otetaan yhteys kouluterveydenhuoltoon, joka kutsuu lapsen terveystarkastuksiin samalla tavoin kuin muutkin lapset. Mahdollinen sairaanhoito järjestetään vastaanottokeskuksen kautta.

Pakolaisstatus / perheenyhdistäminen

Kunnan kotouttamisyksikkö ohjaa lapsen terveyskeskukseen terveystarkastusta ja rokotussuojan tarkastusta varten, jos lapsi ei ole tullut vastaanottokeskuksen kautta. Lapsi kutsutaan jatkossa terveystarkastuksiin yhdessä luokkansa kanssa ja tarvittaessa tehdään lisätarkastuksia.

Työperäisten maahanmuuttajien / opiskelijoiden / muiden lapset

Kun lapsi ilmoitetaan kouluun, koulu ottaa yhteyden kouluterveydenhuoltoon, joka kutsuu lapsen terveystarkastuksen ja rokotussuojan tarkastukseen, tarvittaessa rokotuksia täydennetään. Sen jälkeen lapsen seuranta tavalliseen tapaan.





Toisen asteen opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvia opiskelijoita ovat:

- opiskelijat, jotka suorittavat ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa,
- opiskelijat, jotka opiskelevat ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa
- opiskelijat, jotka opiskelevat yleissivistävässä lukiokoulutuksessa mukaan lukien opiskelijat, jotka käyvät sisäoppilaitoksissa aikuislukiota
- opiskelijat, jotka ovat kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa kokopäiväisessä opetuksessa

Toisen asteen opiskelijoita, jotka eivät kuulu opiskeluterveydenhuollon piiriin, ovat

- opiskelijat, jotka opiskelevat työsopimukseen perustuvassa oppisopimuskoulutuksessa.
- aikuisten lukiokoulutuksessa opiskelevat, jotka eivät asu sisäoppilaitoksessa tai suorita opintoja yhdistelmäutkimintona ammatillisen perustutkinnon yhteydessä.

Opiskeluterveydenhuollon tehtävät

- opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, mihin kuuluu oppivelvollisuusikäisille suunnattu digitaalinen terveystarkastus, jonka tuloksen perusteella terveystarkastus järjestetään ensimmäisenä tai toisena vuonna. Terveystarkastukseen sisältyy Puolustusvoimien ennakkoterveystarkastus, joka tehdään ennen kutsuntoja sinä vuonna, kun opiskelija täyttää 18 vuotta. Aikuisopiskelijoille terveystarkastus järjestetään tarpeen mukaan. Suun terveystarkastus on tehtävä ensimmäisen tai toisen opiskeluvuoden aikana.
- oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta neljän vuoden välein
- perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto
- opiskelijan erityisen tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan

Opiskeluterveydenhuolto on järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon ilman ajanvarausta. Jos opiskeluterveydenhuollon yksiköitä suljetaan esimerkiksi kesäajaksi, palvelut pitää järjestää jossain muussa terveydenhuollon yksikössä.

Opiskeluterveydenhuollossa järjestetään **perusterveydenhuollon tason sairaanhoitopalveluja**, lukuun ottamatta päivystyspalveluja, yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa ja myös erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin osaamista edellyttävää hoitoa, jos potilas ei kuulu erikoissairaanhoidon. Tähän sisältyy myös opiskelijoiden mielenterveys- ja päihdehoito perusterveydenhuollon tasolla.

Opiskeluterveydenhuolto on siihen oikeutetulle opiskelijalle **maksutonta** lukuun ottamatta 18 vuotta täyttäneiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja.



Kouluyhteisön ja -ympäristön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto tarkastaa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin monialaisessa yhteistyössä joka neljäs vuosi. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Tarkastus tehdään oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilökunnan työterveyshuollon ja työsuojeluhenkilöstön, kiinteistönomistajan sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä. Kouluterveydenhuolto vastaa koolle kutsumisesta. Yhteistyöhön osallistuminen kuuluu kutsuttujen viranhoitoon. Kiinteistönomistaja vastaa ympäristöterveydenhuollon kiinteistöstä antaman lausunnon kustannuksista.





Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto on osa kouluterveydenhuoltoa. Suun terveydenhuollon tehtävänä on tukea lasta ja hänen perhettään suun ja hampaiden terveyden edistämiseksi ja ylläpidossa, suu- ja hammassairauksien välttämiseksi sekä terveiden elintapojen omaksumisessa.

Suun terveystarkastuksia järjestetään koko ikäluokan kattavina määräaikaistarkastuksina sekä yksilölliseen tarpeeseen perustuvina terveystarkastuksina 7-, 9-, 12- ja 15-vuotiaille oppilaille. Koululaisten ja opiskelijoiden hammashoito järjestetään osana suun terveydenhuollon toimintaa alueen hammashoitoloissa. Sitä toteuttavat hammaslääkärit, hammashoitajat ja suuhygienistit. Tarvittaessa tehdään erikoishammaslääkärin suorittama suun tutkimus.

Koulun ja kouluterveydenhuollon ja sen osana suun terveydenhuollon yhteistyötä tarvitaan esimerkiksi tupakan ja muiden päihteiden käytön ehkäisyssä.

Yleissairauksia sairastavien, erityisopetuksessa olevien, vieraista kulttuureista tulleiden sekä pelkäävien oppilaiden neuvonnassa ja hoidossa tarvitaan monialaista yhteistyötä.

Sitä tarvitaan myös, jos suun terveydenhuollossa herää epäily koululaisen hoidon laiminlyönnistä tai kaltoinkohtelusta.

Lapselle, jolla on erityinen riski sairastua suusairauksiin, on järjestettävä tehostettu ehkäisevä suun terveydenhuolto ja yksilöllisesti määritellyt terveystarkastukset.

Opiskelijalle järjestetään vähintään kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suuhygienianeuvonnan ja suuhygieniapalvelujen tarve.

Kuljetukset suun terveydenhuoltoon

Lapsen huoltaja vastaa lapsen kuljetuksesta määräaikaistarkastuksiin. Lapsen kuljettamisesta koituvista kustannuksista on huoltajien mahdollisuus hakea korvausta hyvinvointialueelta terveydenhuoltolain 16 §:n mukaisesti.

Suun terveydenhuollon ennaltaehkäisevät käynnit ja jatkohoitokäynnit toteutetaan yksilöllisen suunnitelman ja hoidon tarpeen mukaisesti. Huoltaja vastaa lapsen kuljetuksesta käynneille. Huoltajalla on mahdollisuus hakea matkakorvausta Kelasta.



Opiskeluhuollon kuraattori- ja koulupsykologipalvelut

Kuraattori on kouluyhteisön sosiaalityön asiantuntija. Kuraattorin tehtävät liittyvät sekä yhteisölliseen että yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön. Kuraattorin tehtäviin kuuluu:

- antaa tukea ja ohjausta opinnoissa ja koulunkäynnissä
- antaa hyvinvoinnin tukea ja ohjausta
- tukea oppilaiden ja opiskelijoiden sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia
- tehdä yhteistyötä oppilaiden ja opiskelijoiden huoltajien ja muiden läheisten kanssa
- tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- työskennellä hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi koko kouluyhteisössä

Koulupsykologin tehtävänä on

- antaa tukea ja ohjausta koulunkäynnissä oppilaan oppimisedellytyksiä koskevien psykologisten selvittelyjen avulla sekä konsultoimalla ja ohjaamalla opettajia oppilaiden oppimisen tuen tarpeen osalta
- antaa hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukea ja ohjausta keskustelutuen avulla
- tehdä yhteistyötä oppilaiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tukea heitä
- tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- työskennellä hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi koko kouluyhteisössä
- psykologiset selvittelyt eivät ole subjektiivinen oikeus, vaan niitä tehdään koulupsykologin oppilaan tilanteesta ja selvittely- tai muiden tukitoimien tarpeesta tekemän arvion perusteella.

Nivelvaiheissa asiakkuudet siirtyvät sovitusti ja luvanvaraisesti seuraavan oppilaitoksen kuraattorin asiakkuuteen. Tarvittaessa järjestetään yksilökohtaisia saattaen vaihto - palavereita. Opiskeluhoollon yhteisöllisessä työssä nivelvaiheissa kuraattorit ja koulupsykologit ovat mukana yhdessä muun opiskeluhoollon ja koulun henkilökunnan kanssa suunnittelemassa ja toteuttamassa toimenpiteitä koulunkäynnin ja opiskelun nivelvaiheissa. Esimerkiksi tutustumispäivät, ryhmäyttämiset ja vanhempainillat.



Oppilaat ja opiskelijat, joilla on terveysongelmia, sairauden oireita tai oppimisen haasteita



Oppilaat ja opiskelijat, joilla on terveysongelmia ja sairauden oireita

Lääkkeet koulupäivän aikana

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opetussuunnitelmaan sisältyy lääkehoitosuunnitelma, jotta koulupäivän aikana lääkitystä tarvitsevat lapset voivat osallistua opetukseen turvallisesti. Koulupäivän aikana lääkitystä tarvitsevilla lapsilla tulee olla yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma. Lapsille, jotka eivät kykene vastaamaan lääkeshoidostaan itse, voivat vastuuhenkilöinä toimia suostumuksensa antaneet ja perehdytyksen saaneet koulun työntekijät. Kouluterveydenhuolto on ehkäisevän työn asiantuntija, ei lasten pitkäaikaissairauksien, eikä se myöskään ole vastuussa lasten lääkkeitä, vaan niistä vastaa sairaanhoito. Terveystenhoitajat voivat kuitenkin antaa kouluissa yleistä tietoa ensiapulääkkeiden käytöstä. Kaikkien lasta opettavien tulee saada perehdytys mahdollisten ensiapulääkkeiden käyttöön (esim. hengenvaarallisen allergisen reaktion tai epilepsiakohtauksen yhteydessä) ja he ovat tarvittaessa velvollisia antamaan lääkkeen.

Hyvinvointialue tukee koulutuksen järjestäjiä lääkkeiden käytön perehdytyksessä. Alueellinen opiskeluhuollon ohjausryhmä hyväksyy lääkehoitosuunnitelman ja siihen liittyvien prosessien mallin.

Erityisruokavaliot

Oppilaiden/opiskelijoiden erityisruokavaliot ilmenevät koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmista.

Hyvinvointialue antaa todistuksen vain sellaisesta allergiasta, jossa lapsella on riski saada anafylaktinen sokki ja jota varten on määrätty ensiapulääke, tai muusta **voimakkaasta** allergisesta reaktiosta sekä keliakiasta tai muusta erityisruokavaliota vaativasta pitkäaikaissairaudesta. Lasten allergioita koskevien kansallisten Käypä hoito -suositusten tavoitteena on välttää tarpeettomia rajoituksia ja vahvistaa sietokykyä ruoka-aineille. Sen vuoksi terveydenhoidossa ei suositella erityisruokavaliota lieviin allergisiin oireisiin. Laktoosi-intoleranssi on niin yleinen vaiva, ettei sitä seurata terveydenhuollossa eikä laktoosittomasta ruokavaliosta anneta todistusta. Terveystenhoollossa ei myöskään oteta kantaa uskonnollisista tai kulttuurisista syistä johtuviin erityisruokavalioiden.

Syömishäiriöt ja valikoiva syöminen

Kouluterveydenhuolto vastaa syömishäiriöongelmien ja valikoivan syömisestä tunnistamisesta ja arvioinnista. Syömishäiriötä epäiltäessä kouluterveydenhuolto ja/tai huoltajat voivat konsultoida erikoistuneen syömishäiriöhoidon neuvonta- ja konsultointipuhelinta. Kansallisten Käypä hoito -suositusten mukaisesti hoitoa voidaan tarjota kaikilla terveydenhuollon tasoilla. Tärkeintä on, että hoitoa tarjoavat ammattilaiset ja tiimit ovat perehtyneet syömishäiriöiden hoitoon.

Syömishäiriöiden hoidossa tulee keskittyä potilaan syömiskäyttäytymiseen, olla aktiivinen ja ottaa huoltajat mukaan hoitoon. Koulutuksen järjestäjät eivät vastaa syömishäiriöhoidon toteuttamisesta, mutta hoitotahon, kodin ja koulutuksen järjestäjän välinen yhteistyö on tärkeää oppilaan/opiskelijan parantumisen ja opintomenestyksen turvaamisen kannalta.



Ehkäisevä päihdetyö

Päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelma

Oppilaitoksilla tulee olla päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelma lasten ja nuorten terveellisten elintapojen tukemiseksi, päihteettömän kouluympäristön luomiseksi, koulun päihdesääntöjen ja kurinpitorangaistuksien vahvistamiseksi ja sellaisten työkalujen tarjoamiseksi, joiden avulla henkilöstö voi hoitaa mahdolliset tilanteet, joissa esiintyy päihteiden käyttöä.

Suunnitelman tarkoituksena on selventää, kuka vastaa mistäkin osa-alueesta, jos koulun toiminnassa tavataan päihteiden käyttöä, ja miten näissä tilanteissa toimitaan. Toimintasuunnitelma koskee kaikkia henkilöitä koulussa.

SORA-lainsäädäntö ammatillisessa koulutuksessa

SORA-lainsäädäntö liittyy mm. opiskelijaksi ottamisen esteisiin, opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja palauttamiseen sekä huumausainetestaukseen. SORA-lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on parantaa koulutuksen ja sen jälkeisen työelämän turvallisuutta sekä lisätä koulutuksen, tutkinnon järjestäjien ja korkeakoulujen mahdollisuuksia puuttua opiskelijan alalle soveltumattomuuteen. Tavoitteena on myös varmistaa opiskelijoiden oikeusturva opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa.

SORA-lainsäädännön mukaan terveydenhuollon tehtävänä on arvioida opiskelijan terveyttä ja toimintakykyä opiskelijaksi ottamisen vaiheessa sekä tilanteissa, joissa opiskelijalta vaaditaan huumausainetestä koskevan todistuksen esittämistä tai harkitaan opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista. Säännöksistä muut kuin huumausainetestaus koskevat ainoastaan valtioneuvoston asetuksissa määrättyjen koulutusalojen tutkintoja, ns. SORA-tutkintoja. Koulutusalat on rajattu siten, että opintoihin tai ammatissa toimimiseen liittyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Huumausainetestaukseen liittyvät säännökset ja määräykset koskevat kaikkien alojen opiskelijoita kaikilla koulutusasteilla sekä korkeakouluissa että toisella asteella lukio-opetusta lukuun ottamatta.

[SORA-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa : Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen – Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)



Oppilaat ja opiskelijat, joilla on oppimisen haasteita

Esi- ja perusopetuksen oppimisen tuki uudistuu 1.8.2025. Tavoitteena on, että lapsi tai oppilas saa tukea varhaisessa vaiheessa, ja painopiste on inklusiivisten toimintatapojen vahvistamisessa. Oppimisen tuki uudistuu myös lukiokoulutuksessa 1.8.2025 ja ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026.

Jatkossa ei enää käytetä perinteisiä tuen tasoja, kuten yleistä, tehostettua ja erityistä tukea, vaan käyttöön otetaan kaksi pääasiallista tukimuotoa, jotka perustuvat konkreettisiin pedagogisiin ratkaisuihin:

Ryhmäkohtaiset tuen muodot – annetaan tavallisessa opetuksessa ilman hallinnollista päätöstä (käsittää esim. yleisen tukiopetuksen, erityisopettajan muun opetuksen yhteydessä antaman opetuksen ja opetuskielen tukiopetuksen).

Yksilölliset tukitoimet – annetaan tarpeen ollessa laajempaa ja vaativat hallinnollisen päätöksen sekä suunnittelua ja seurantaa (käsittää mm. erityisopettajan säännöllisesti antaman opetuksen pienryhmässä tai erityisluokassa).

Tuen tarpeen arvioi oppilaan opettaja. Asiantuntijalausuntoja ei vaadita samassa määrin kuin aikaisemmin.

Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, **voivat tukitoimien tarpeen arviointiin osallistua tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat**, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle. Opiskeluhoollon henkilöstöä voi aina konsultoida oppilaan

Jos oppimäärästä on tarpeen poiketa, se edellyttää, että oppilas on jo saanut kyseisessä oppiaineessa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa ja että oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta välttävää arvosanaa (5).

Oppilas voidaan **terveydellisistä syistä tilapäisesti vapauttaa suorittamasta oppiaineen oppimäärää**. Tilapäisellä vapauttamisella tarkoitetaan lyhytaikaista tai määräaikaista opetukseen osallistumattomuutta. Vapautus voi koskea yksittäisen oppiaineen oppituntia viikoittain enintään neljän kuukauden ajan. Opetussuunnitelman tavoitteista tai sisällöstä poikkeaminen on oppilaan oikeuksiin puuttuva toimenpide, ja sen vuoksi on **suositeltavaa hyödyntää suuremmassa määrin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja** oppilaan edun mukaisen toimintatavan selvittämiseksi.



Oppilaat ja opiskelijat, joilla on huolestuttavia koulupoissaoloja

Koulutuksen järjestäjä vastaa huolestuttavan koulupoissaolon määrittelystä ja seurantajärjestelmän ylläpitämisestä (esim. Wilma Alert) sekä huolestuttaviin koulupoissaoloihin puuttumisesta.

Määritelmä ja järjestelmällinen läsnäolon seuranta

Ehkäisevä työ

Luokanopettaja/ryhmänohjaaja on ensisijaisesti vastuussa huolestuttaviin poissaoloihin puuttumisesta. Koulussa/yksikössä suunnitellaan tukitoimia, joilla voidaan tukea opiskelijan koulunkäyntiä ja edistää läsnäoloa. Huolen lisääntyessä mukaan otetaan opiskeluhuoltohenkilöstö ja opiskelijan läheisverkosto. Asiantuntijaryhmä suunnittelee ja arvioi oppilaan tuen tarvetta. Mahdollisuuksien mukaan käytetään stukturoitua työotetta, joka osallistaa opiskelijan, huoltajan ja koulun, esim. Back2School.

Varhainen puuttuminen

Kun tarvitaan lisää apua

Osallistava ja turvallinen kouluympäristö, opiskelijoiden läsnäolon päivittäinen seuranta, vanhempien osallistaminen koululäsnäolon edistämiseen sekä opettajan ja oppilaan välisen suhteen vahvistaminen. Koulun/yksikön opiskeluhuoltoryhmä vastaa työstä. Panostus varhaisiin toimenpiteisiin, kun merkkejä mielenterveysongelmista, kiusaamisesta tai neuropsykiatrisista vaikeuksista.

Opiskeluhuoltohenkilöstö voi tarvittaessa järjestää lähteen jatkoselvittelyihin ja -hoitoon. Joskus perhe saattaa tarvita lisätukea toimiviin rutiineihin palaamisessa. Tukea saa esim. perheneuvolasta. Sosiaalihuolto tarjoaa perheelle myös muuta tukea palvelutarpeen mukaisesti.



Opiskeluhuoltopalvelujen tarve Pohjanmaalla ja opiskeluhuoltopalvelujen voimavarojen kohdentaminen



Opiskeluhuollon henkilöstömitoitus

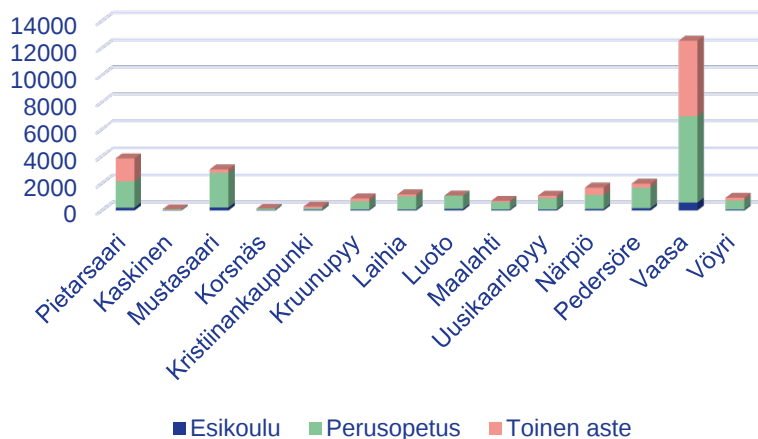
Pohjanmaalla on noin 120 peruskoulua ja runsaat 30 toisen asteen oppilaitosta. Koulukohtainen oppilasmäärä vaihtelee alle 10 oppilaasta yli 700 oppilaaseen. Opiskeluhuollon piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrä vaihtelee myös toisen asteen oppilaitoksissa alle 50 oppilaasta noin 2 500 opiskelijaan. Opiskeluhuollon yksiköiden toiminnassa on tämän vuoksi suuria eroja. Pyrimme siihen, että yhdellä terveydenhoitajalla/kuraattorilla ei ole vastuullaan enempää kuin viisi koulua.

Jotkut koulut ovat kielellisesti lähes homogeenisiä, kun taas toisissa kouluissa jopa puolella oppilaista on jokin muu äidinkieli kuin suomi tai ruotsi. Pidentetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien oppilaiden osuus on kouluissa melko samanlainen lukuun ottamatta eräitä erityiskouluja/luokkia. Meillä ei ole vielä hyvää ja vertailukelpoista mittaria sosiaalisille haasteille eri kouluissa.

Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut oppilaitoksissa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Opiskeluhuollon henkilöstöllä on oltava mahdollisuus olla läsnä koulujen arjessa.

Terveystenhoitajien ja kuraattoreiden työaika suunnitellaan niin, että heidän palvelujaan on saatavilla eri kouluissa oppilas- ja opiskelijamäärän mukaisesti. Psykologien ja lääkäreiden henkilöstömitoitus nähdään kokonaisresurssina, jota ohjataan ennemminkin eri oppilaitosten tarpeiden pohjalta. Esikoulujen henkilöstö voi tarvittaessa konsultoida kuraattoria, ja kuraattori käy esikouluissa tarpeen mukaan.

Oppilas- ja opiskelumäärät syksy 2025



Lakisääteinen/suositteltu henkilöstömitoitus:

- oppilaita/opiskelijoita korkeintaan 670 kuraattoria kohti
- oppilaita/opiskelijoita korkeintaan 780 psykologia kohti
- perusopetuksessa olevia oppilaita korkeintaan **460** kouluterveydenhoitajaa kohti
- toisen asteen opiskelijoita korkeintaan 570 terveydenhoitajaa kohti
- perusopetuksessa olevia oppilaita korkeintaan 2 100 kokoaikaista lääkäriä kohti tai yksi työpäivä viikossa 500 oppilasta kohti
- toisen asteen opiskelijoita korkeintaan 1800 lääkäriä kohti

Kun kokonaistarvetta arvioidaan, otetaan oppilas- ja opiskelijamäärän lisäksi huomioon eri-ikäisten ja eri taustasta tulevien oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollinen tuen tarve sekä opintoja ja oppilaitosyhteisöjä koskevat tiedot.



Opiskeluhuollon tavoitteet ja painopistealueet suunnitelmakaudella 2026 - 2029



Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimeenpano ja seuranta

Oppilas- ja opiskelijahuollon tavoitteet ja painopistealueet perustuvat oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeisiin ja ovat alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman yleisten tavoitteiden mukaisia.

Lasten ja nuorten palvelutarvetta kartoitetaan vuosittain Miten Pohjanmaa voi? -raportissa. Yksi tärkeimmistä lähteistä perusopetuksessa ja toisella asteella opiskelevien lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannassa on Kouluterveyskysely, joka julkaistaan joka toinen vuosi.

Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet on laadittu todetun palvelutarpeen pohjalta yhdessä sivistystoimen, nuorisovaltuuston ja luottamushenkilöiden kanssa.

Hyvinvointialueen painopisteet perustuvat yleisesti niihin kokonaisuuksiin, joissa maakunnalla on valtakunnallisessa vertailussa kehittämistarpeita. Usein tilanteet ovat kuitenkin erilaisia kunnasta ja oppilaitoksesta riippuen, joten painopisteet voivat vaihdella paikallisesti. Kunnilla on mahdollisuus valita, haluavatko ne osallistua kaikkiin suunniteltuihin toimenpiteisiin, joissa kunnalla on rooli, vai priorisoivatko ne tiettyjä osia.

Suunnitelman toteuttaminen edellyttää, että kaikki mukana olevat toimijat huomioivat tavoitteet ja toimenpiteet omissa toimintasuunnitelmissaan.

Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman seurannasta vastaa alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä. Mittareita seurataan säännöllisesti ja toimenpiteitä arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa vuosittain.

Palvelustrategiaan sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sisältyvät ehkäisevän ja terveyttä edistävän työn **päätavoitteet** ja niiden soveltaminen opiskeluhoollossa:

1. Psyykkisen hyvinvoinnin ja resilienssin tuki:

- Koululäsnäolon lisääntyminen

2. Vanhemmuuden tuki

- Perheiden kasvatusroolin vahvistaminen

3. Liikkumisen ja terveellisten elintapojen edistäminen

- Oppilaiden ja opiskelijoiden yleisen hyvinvoinnin paraneminen

4. Turvallisuuden edistäminen ja syrjinnän ja väkivallan torjunta

- Kouluympäristössä ei esiinny väkivaltaa, häirintää eikä syrjintää

Tavoitteiden toimenpiteiden mittarien lisäksi seurataan

- opiskeluhoollon henkilöstömitoitusta
- *Kouluterveyskyselyn* tuloksia
- oppilas- ja opiskelijapalautetta
- henkilöstön hyvinvointia



Alueellinen opiskeluhuollon kriisisuunnitelma



Alueellinen opiskeluhuollon kriisisuunnitelma 1/2

Suunnitelmassa kuvataan yhteistyötä seuraavilla alueilla:

- kriisien ehkäisy
- kriisin johtaminen akuutissa kriisissä
- psykososiaalinen tuki ja jälkihoito akuuteissa ja traumaattisissa tilanteissa
- seuranta ja arviointi akuutin kriisitilanteen jälkeen.



Kriisisuunnitelma on osa hyvinvointialueen alueellista opiskeluhuoltosuunnitelmaa, joka on voimassa vuosina 2026–2029.

Käsitteet

Kriisiryhmät

- Koulun/oppilaitoksen kriisiryhmä (ei lakisääteinen, määritellään opetussuunnitelman perusteissa)
- Hyvinvointialueen alueelliset kriisiryhmät psykososiaalisen tuen antamiseen akuuteissa, traumaattisissa kriiseissä

Psykososiaalinen tuki

- Annetaan akuutissa tilanteessa koulun ja opiskeluhoollon henkilöstön toimesta paikan päällä.
- Annetaan alueellisten kriisiryhmien toimesta jälkihoitona (debriefing) 1–3 päivää akuutin, traumaattisen tapahtuman jälkeen.

Koulun/oppilaitoksen kriisiryhmä

- Koulutuksen järjestäjä vastaa kriisityön organisoimisesta oppilaitoksessa.
- Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaan tulee sisältyä kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhkaavissa tai vaarallisissa tilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan, miten kriisejä ehkäistään ja niihin varaudutaan sekä miten kriisitilanteissa toimitaan ja kuinka toimintavalmiutta harjoitellaan. Suunnitelma päivitetään vuosittain.
- Opiskeluhoollon henkilöstöllä on tärkeä rooli koulun kriisityössä.
- Koulun/oppilaitoksen kriisityön organisoinnista vastaa useimmiten nimetty kriisiryhmä.
- Kriisiryhmään kuuluu henkilöitä koulun/oppilaitoksen henkilökunnasta, nimetty johtaja sivistystoimesta, koulupsykologi, kuraattori ja kouluterveydenhoitaja.
- Kriisiryhmän kutsuu koolle ja sen toimintaa johtaa nimetty johtaja sivistystoimesta.

Hyvinvointialueen alueelliset kriisiryhmät

Pohjoinen alue (Pietarsaari, Pedersöre, Luoto, Uusikaarlepyy, Kruunupyy)

Keskinen alue (Vaasa, Mustasaari, Laihia, Vöyri)

Eteläinen alue (Kristiinankaupunki, Närpiö, Kaskinen, Maalahti, Korsnäs)

- Antaa psykososiaalista tukea (debriefing) henkilöille, jotka ovat kokeneet akuutin, traumaattisen tapahtuman (esim. äkillinen kuolema, onnettomuus, itsemurha tai muu vakava tapaus).
- Tuki annetaan 1–3 päivän kuluessa.
- Aloite kriisiryhmätapaamiseen tulee sosiaali- ja kriisipäivystykseltä.
- **Suuronnettomuuksissa kriisiavun koordinoinnista vastaa sosiaali- ja kriisipäivystys.**

Sosiaali- ja kriistipäivystys

06 218 9555

tai hätäkeskus 112





Alueellinen opiskeluhuollon kriisisuunnitelma 2/2

Yhteistyö kriisien ennaltaehkäisemisessä

- Terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastukset toimipisteessä, koulun/oppilaitoksen riskianalyysit
- Koulun/oppilaitoksen pelastussuunnitelma
- Koulutukset, sisäänsuojautumis- ja poistumis- ja evakuointiharjoitukset sekä turvallisuuskävelyt
- Koulun/oppilaitoksen kriisisuunnitelman laatiminen
- Koulun/oppilaitoksen henkilöstön pitäminen ajan tasalla omasta kriisisuunnitelmasta

Työnjako akuutissa kriisitilanteessa

Koulun kriisiryhmän johtaja

- Ilmoittaa opiskeluhuoltohenkilöstölle
- Kutsuu koolle koulun/oppilaitoksen kriisiryhmän

Koulun kriisiryhmä

- Koordinoi kriisityötä kokonaisuutena koulussa/oppilaitoksessa koulutuksen järjestäjän kriisisuunnitelman mukaisesti
- Seuraa oppilaiden/opiskeijoiden ja henkilöstön vointia ja järjestää tukea ryhmille tai yksittäisille henkilöille
- Kerää tietoa ja arvioi kriisityötä ja tarvittaessa parantaa ohjeistuksia

Koulun henkilöstö ja opiskeluhuoltohenkilöstö antavat yhdessä psykososiaalista tukea oppilaille ja opiskelijoille

Hyvinvointialueen paikalliset kriisiryhmät

- tavoitettavissa sosiaali- ja kriisipäivystyksen kautta
- konsultoidaan tarvittaessa
- suurissa kriisitilanteissa voivat myös saapua paikalle

Yhteistyö kriiseistä tiedottamisessa

Koulun/oppilaitoksen kriisiryhmä kerää ja jakaa tietoa tapahtuneesta. Rehtorin/opiskeluhuoltohenkilöstön välinen selkeä työnjako tärkeää kriiseistä tiedottamisessa.

Suurissa kriisitilanteissa mukaan voidaan ottaa myös kunnan koulutuksen järjestäjiä. Tarvittaessa voidaan konsultoida hyvinvointialueella toimivia paikallisia kriisiryhmiä. Alueellinen kriisiryhmä on tavoitettavissa sosiaali- ja kriisipäivystyksen kautta.

Suurissa kriisi-/onnettomuustilanteissa tiedotusvastuu siirtyy hyvinvointialueen turvallisuuden ja valmiuden johtoryhmälle tai erityistapauksissa poliisille

Psykososiaaliseen tukeen ja jälkihoitoon liittyvä yhteistyö akuuttien traumaattisten tapahtumien yhteydessä



Debriefing:

Äkillisen kuoleman/onnettomuuden yhteydessä uhreille ja läheisille tarjotaan mahdollisuutta kriisikeskusteluihin hyvinvointialueen paikallisten kriisiryhmien kautta, jotka ottavat yhteyden asianomaisiin henkilöihin. Myös henkilöstölle voidaan tarjota kriisiapua

Jälkityö:

Opiskeluhuoltohenkilöstö tarjoaa keskustelutukea oppilaille/opiskelijoille, joilla on muutamien viikkojen tai kuukausien jälkeen edelleen psyykkisiä oireita (esim. unettomuutta, painajaisia, ahdistusta, alakuloisuutta)

Koulun/oppilaitoksen tai opiskeluhuollon henkilöstö voi hakeutua jälkihoitoon oman työterveyshuollon tai psykososiaalisten keskusten kautta työnantajan ohjeistuksen mukaisesti

Kolmannen sektorin toimijat:

Tukea voi pyytää myös kolmannelta sektorilta, esim. Kriisikeskus Valo; ajanvaraus: 044 979 2439 (ma – to klo 9 – 11)



Tavoitteet ja toimenpiteet 2026–2029, lapset, nuoret ja perheet

Tavoitteet	Toimenpiteet 202	Mittarit	Vastuu
Psyykkisen hyvinvoinnin ja resilienssin tukeminen	Koulutuksia psyykkisestä hyvinvoinnista fyysisessä ja digitaalisessa ympäristössä Nuorille otetaan käyttöön chat-toiminto "Pohjanmaan lapsilla ja nuorilla on Suomen paras toimintakyky" -malli laaditaan yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa	Suoritettujen koulutusten määrä, katselukertojen määrä Yhteydenottojen määrä ja apua saaneiden osuus Sisällön käyttö ja palaute	Hyvinvointialue / kolmas sektori Hyvinvointialue / kolmas sektori Hyvinvointialue / kunnat / kolmas sektori
Vanhemmuuden tukeminen	Lasten- ja perheneuvolan sisältöä kehitetään perheiden tarpeiden pohjalta (kysely). Konkreettinen malli neuvolan, sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen väliselle yhteistyölle. Matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja perheille kehitetään osana perhekeskusta. Laaditaan malli kouluikäisten lasten vanhempien tukemiseksi	Aineiston arviointi Niiden kuntien määrä, joissa konkreettinen malli toimii Kohtaamispaikkojen ja aktiviteettien määrä Onko malli laadittu: kyllä / ei	Hyvinvointialue Hyvinvointialue / kunnat Hyvinvointialue / kunnat / kolmas sektori Hyvinvointialue / kunnat / kolmas sektori
Liikkumisen ja terveellisten elintapojen edistäminen	Tiedotusaineistoa ja koulutuksia unesta, ruokailutottumuksista, liikunnasta, netin käytöstä ja rajojen asettamisesta Mahdollistetaan arkiaktiivisuus ja aktiivinen vapaa-aika	Aineiston arviointi MOVE-tulokset	Hyvinvointialue / kolmas sektori Kunta / kolmas sektori /hyvinvointialue
Turvallisuuden edistäminen sekä syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen	Turvallisuustietoa lapsille ja nuorille eri kampanjoiden kautta Kids Save Lives -koulutuksia	Arviointi "Nou Hätä" -kampanjaan osallistuvien koulujen määrä Esikoulussa olevien lasten määrä, jotka ovat tavanneet pelastuslaitoksen Niiden oppilaiden määrä, jotka ovat saaneet hätäensiapukoulutusta	Hyvinvointialueen pelastuslaitos / kunnat Kunnat / hyvinvointialue



Tavoitteet ja toimenpiteet 2026–2029, alueellinen opiskeluhoito

Tavoitteet	Toimenpiteet 2026-2027	Mittarit	Työnjako /vastuu
Psyykkisen hyvinvoinnin ja resilienssin tuki - Koululäsnäolon lisääntyminen	• Back2School-mallin implementointi • Sovittu tehostetun yhteistyön prosessi perhetyön kanssa asianomaisissa perheissä	• BackTo School-konseptia käyttävien koulujen osuus • Oppilaat, joilla huolestuttavia koulupoissaoloja (%) • Prosessi laadittu kyllä / ei	• Hyvinvointialue yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa • Koulutuksen järjestäjät • Hyvinvointialue yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa
Vanhemmuuden tuki - Perheiden kasvatusroolin vahvistaminen	• Laaditaan yhteinen aineisto käytettäväksi vanhempainilloissa, aiheina ravinto, uni, ruutu-aika, liikunta, rajojen asettaminen ja huolenpito, päihteet • Koulun, opiskeluhoillon ja perheneuvolan sovittu yhteistyöprosessi	• Aineisto laadittu kyllä / ei • Prosessi laadittu kyllä / ei	• Hyvinvointialue: aineiston laatiminen, vanhempainiltoihin osallistuminen yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa • Hyvinvointialue yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa
Liikkumisen ja terveellisten elintapojen edistäminen -Oppilaiden ja opiskelijoiden yleisen hyvinvoinnin paraneminen	• Aloitetaan hyvinvointitunnit, joiden aiheina ravinto, liikunta, uni jne. • Opiskeluhoillon ja koulun yhteistyö liikuntaneuvonnassa lapsille, joilla on haasteita MOVE-testissä • Terveystarkastusten sisällön arviointi	• Hyvinvointituntien määrä • Neuvontaan ohjattujen oppilaiden määrä • Huolestuttavan huonokuntoisten osuus (MOVE) • Arviointi kyllä / ei • Terveystarkastusta laadukkaana pitävien oppilaiden osuus (Kouluterveyskysely)	• Koulutuksen järjestäjät • Koulutuksen järjestäjät yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa • Hyvinvointialue
Turvallisuuden edistäminen ja syrjinnän ja väkivallan torjunta - Kouluympäristössä ei esiinny väkivaltaa, häirintää eikä syrjintää	• Koulukoordinaattorin pilotointi osana Ankkuritiimiä • Kuraattorien pitämien väkivallan ehkäisyn oppituntien arviointi	• Koulukoordinaattorin käyttö • Kiusanneiden ja kiusattujen osuus (Kouluterveyskysely)	• Ankkuritiimi yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa



5. Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman 2026 arviointi (päivitetään keväällä 2027)



Lakiviittaukset

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021

- Hyvinvointialueen järjestämisvastuu 8 ja 12 §
- Hyvinvointialueiden tehtävien valtakunnalliset tavoitteet 2025–2029 22 §
- Yhteistyöalueiden tehtävä ja yhteistyösopimukset 34–39, 51 §

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

- Hyvinvointialueen järjestämisvastuu 7 §

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 29 §

Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021

Terveydenhuoltolaki 1326/2010

- Neuvolapalvelut ja opiskeluterveydenhuolto 15–17 §
- Alueellinen neuvolasuunnitelma 15 §

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011

- Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma 13a §

Lastensuojelulaki 610/2022

- Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, 12 §

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013

- Koulukuraattoreiden ja -psykologien henkilöstömitoitus 9a §
- Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä 14a §

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012)

- Alueellinen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 5 §

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 633/2021

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

- Kuraattoripalvelut 27c §

Laki perusopetuslain muuttamisesta (1090/2024 ja 14/2025)

- Oppimisen tuki esi- ja perusopetuksessa, 16–17 §

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015



Välmående genom livet. Hyvinvointia läpi elämän.

Pia-Maria Sjöström



Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue